

Examen VMBO-BB

2020

tijdvak 1
donderdag 20 mei
9.00 - 10.30 uur

maatschappijkunde CSE BB

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 36 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 45 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

(1) A
 ⓑ
 C
 D

(2) A
 ⓧ
 ⓐ
 D

(3) B A
 ⓧ
 ⓧ
 D

Politiek en beleid

- 2p 1 Er zijn verschillende politieke systemen. Een van die politieke systemen is een dictatuur.
Hieronder staan vier uitspraken over een dictatuur.
- 1 In een dictatuur heeft één persoon of één partij de hoogste macht.
 - 2 In een dictatuur is er sprake van censuur.
 - 3 In een dictatuur zijn er vrije en geheime verkiezingen.
 - 4 In een dictatuur mogen burgers zelf politieke partijen oprichten.
- Geef van elke uitspraak aan of deze **juist** of **onjuist** is.

uitspraak 1 =

uitspraak 2 =

uitspraak 3 =

uitspraak 4 =

tekst 1

Nummerbordherkenning

Op verschillende plekken in Nederland staan camera's langs de weg voor automatische nummerbordherkenning. Vanaf 1 januari 2019 mag de politie kentekengegevens van passerende voertuigen registreren en vier weken opslaan.

naar: www.ccv-secondant.nl van 31 oktober 2018

Lees tekst 1.

- 1p 2 Tegenstanders vinden dat door de invoering van dit nieuwe beleid een grondrecht wordt beperkt.
Welk grondrecht wordt volgens de tegenstanders beperkt?
- A het recht om verenigingen op te richten
 - B het recht op privacy
 - C het recht op vrijheid van meningsuiting
 - D het recht op vrijheid van vergadering

afbeelding 1

bron: www.nos.nl van 20 november 2018

- 1p 3 Op afbeelding 1 staat minister-president Mark Rutte na afloop van het eerste kindervragenuurtje. Hierin mochten 150 kinderen vragen stellen aan de ministers.
- Aan welke personen geeft minister-president Rutte leiding?
- A aan alle parlementsleden
 - B aan de ministers en staatssecretarissen
 - C aan de Tweede Kamerleden

tekst 2

Politiek en reizigersorganisatie boos

Provinciale Statenleden en reizigersorganisatie Rover reageren boos op de uitval van tientallen busritten bij streekvervoerder Syntus door een tekort aan personeel.

naar: www.ad.nl van 29 augustus 2018

- 2p 4 In tekst 2 worden Provinciale Statenleden en Rover genoemd. Hieronder staan vier groepen.
- 1 ambtenaren
 - 2 staatssecretarissen
 - 3 belangengroepen
 - 4 volksvertegenwoordigers
- Bij welke groep horen de Provinciale Statenleden en bij welke groep hoort Rover? Noteer per groep een nummer uit het rijtje.

De Provinciale Statenleden horen bij nummer

Rover hoort bij nummer

tekst 3

Boze burgers gaan de straat op

Duizenden boze burgers in Frankrijk gingen gekleed in gele hesjes de straat op om te demonstreren tegen de regering. Een groot deel van de bevolking is ontevreden, vooral de mensen die er de laatste jaren nauwelijks op vooruit zijn gegaan. Ze horen steeds dat het zo goed gaat met de economie, maar tegelijkertijd zien ze ook dat het verschil tussen rijk en arm steeds groter wordt.

naar: www.geotrendlines.nl van 3 december 2018

Lees tekst 3.

- 1p 5 Sommige burgers vinden dat in Nederland het verschil tussen rijk en arm ook steeds groter wordt. Ze vinden dat dit probleem moet worden aangepakt. Welke politieke partij in Nederland heeft als uitgangspunt dat het verschil tussen rijk en arm kleiner moet worden?
- A de SGP
 - B de SP
 - C de VVD
 - D het CDA

tekst 4

Alle gemeenten kunnen vuurwerk verbieden

Gemeenten kunnen tijdens de jaarwisseling van 2019 zelf een vuurwerkverbod invoeren. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat zei vanochtend dat de wetswijziging die dat mogelijk maakt vóór 2020 klaar zal zijn.

Nu mogen gemeenten alleen vuurwerkvrije zones aanwijzen, maar alleen in gebieden waar veel gevaar of overlast dreigt.

naar: www.ad.nl van 19 december 2018

Lees tekst 4.

- 1p 6 Volgens de nieuwe wet mag een totaal vuurwerkverbod worden ingevoerd om de openbare orde in een gemeente te handhaven. Wie is verantwoordelijk voor de openbare orde in een gemeente?
- A de burgemeester
 - B de gemeenteraad
 - C de politie
 - D de wethouder van Handhaving en Veiligheid

tekst 5

Grote meerderheid Tweede Kamer stemt vóór de Klimaatwet

De Tweede Kamer heeft ingestemd met de Klimaatwet. Het initiatief van onder andere GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, D66, VVD, CDA en SP kreeg een meerderheid.

naar: www.nu.nl van 20 december 2018

Lees tekst 5.

- 1p 7 Uit welke politieke stroming of stromingen komen de partijen die het initiatief voor de Klimaatwet hebben genomen?
- A alleen uit de liberale stroming
 - B alleen uit de liberale stroming en de christendemocratische stroming
 - C alleen uit de liberale, de christendemocratische en de sociaal-democratische stroming
 - D uit de liberale, de christendemocratische, de sociaaldemocratische en rechts-extremistische stroming
- 1p 8 De Tweede Kamer heeft verschillende taken. Welke taak van de Tweede Kamer is te herkennen in tekst 5?
- A de controlerende taak
 - B de uitvoerende taak
 - C de wetgevende taak

tekst 6

Timmermans kandidaat

De Nederlander Frans Timmermans stelt zich namens de Europese sociaaldemocraten kandidaat om voorzitter van de Europese Commissie te worden.

naar: www.ad.nl van 10 oktober 2018

Lees tekst 6.

- 1p 9 Waar wil Frans Timmermans voorzitter van worden? Hij wil voorzitter worden
- A van de vertegenwoordigers die door de Europese burgers worden gekozen.
 - B van een fractie die een onderdeel is van het Europees Parlement.
 - C van het dagelijkse bestuur van de Europese Unie.

tabel 1

samenstelling van de gemeenteraad van Oss

partij	zetels
SP	11
Voor De Gemeenschap	10
CDA	4
VVD	3
Beter OSS	3
D66	2
GroenLinks	2
PvdA	1
Liberale Osse Fractie (LOF)	1
totaal	37

bron: www.oss.nl van januari 2019

Bekijk tabel 1.

- 1p 10 Hebben de lokale partijen samen een meerderheid in de gemeenteraad van Oss?

Doe het zo: omcirkel ja of nee en vul de juiste getallen in.

Ja / Nee, want de lokale partijen hebben samen zetels

en ze moeten zetels hebben voor een meerderheid.

Zie tabel 1.

- 1p 11 Welke partij past bij dezelfde stroming als de Liberale Osse Fractie (LOF)?
- A de PvdA
 - B de VVD
 - C GroenLinks
 - D het CDA

tekst 7

Twitterbericht

Medisch Contact@medischcontact 11 december 2018

Verschillende specialisten, een psychiater en een internist overhandigden vanmiddag aan Tweede Kamerleden in Den Haag hun brief met het verzoek om een helmplicht voor snorfietzers in te voeren. Zij deden dit namens 130 ziekenhuisartsen.

Lees tekst 7.

- 1p 12 Individuele burgers en belangengroepen hebben mogelijkheden om de politieke besluitvorming te beïnvloeden. Eén mogelijkheid is het aanbieden van een brief aan Tweede Kamerleden, zoals in tekst 7 is te lezen.
Van welke **andere** mogelijkheid hebben de 130 ziekenhuisartsen met dit Twitterbericht in ieder geval gebruikgemaakt?
Ze hebben
- A de openbaarheid gezocht.
 - B gebruikgemaakt van officiële inspraakmogelijkheden.
 - C gelobbyd bij Tweede Kamerleden.
- 1p 13 In Nederland is het mogelijk om een klacht in te dienen over de Nederlandse overheid. Die klacht kan bijvoorbeeld over een gemeente of de Belastingdienst gaan.
Bij welke organisatie kan een klacht over de overheid worden ingediend?
- A de Nationale ombudsman
 - B de Nationale Politie
 - C Reclassering Nederland
 - D Slachtofferhulp Nederland

tekst 8

Geert Ritsema op kandidatenlijst voor Europees Parlement

Geert Ritsema woonde in Amsterdam en was lid van de Provinciale Staten. Die zetel gaf hij op, want hij werd wethouder in Arnhem. Ritsema staat nu op de derde plaats van de kandidatenlijst van de SP voor het Europees Parlement.

naar: www.gelderlander.nl van 30 november 2018

- 1p 14 Nederland heeft verschillende bestuurslagen. Hoeveel **Nederlandse** bestuurslagen zijn te herkennen in tekst 8?
- A een
 - B twee
 - C drie
 - D vier
- 1p 15 Wie zitten er in de regering?
- A Eerste en Tweede Kamerleden
 - B ministers en de Koning
 - C ministers en staatssecretarissen
 - D staatssecretarissen en de Koning

tekst 9

Europa moet af van wegwerpplastic

Er komt een verbod op wegwerpplastic in de Europese Unie. Het gaat om tien producten. Die zorgen samen voor 70 procent van het plastic afval dat in de Europese wateren drijft.

naar: www.h2owaternetwerk.nl van 19 december 2018

- 1p 16 De gekozen volksvertegenwoordigers hebben het verbod goedgekeurd. Welke Europese instantie heeft het verbod uit tekst 9 goedgekeurd?
- A de Europese Commissie
 - B het Europees Parlement
 - C het Europese Hof van Justitie

tekst 10

Tweede Kamer neemt afscheid van Alexander Pechtold

Op dinsdag 9 oktober 2018 nam de Tweede Kamer afscheid van Alexander Pechtold. Hij zat sinds 2006 als fractievoorzitter voor D66 in de Tweede Kamer.

naar: Noordhollands Dagblad van 18 januari 2018

- 1p 17 Welke functie heeft Alexander Pechtold volgens tekst 10 in ieder geval uitgevoerd?
- A Hij heeft leiding gegeven aan zijn partijgenoten in de Tweede Kamer.
 - B Hij heeft namens zijn partij nieuwe wetten uitgevoerd.
 - C Hij is namens zijn partij staatssecretaris geweest.

- 2p 18 Nederland is een monarchie.
Hieronder staan vier uitspraken over de Nederlandse monarchie.
- 1 De koning is lid van de Eerste Kamer.
 - 2 De ministers zijn verantwoordelijk voor wat de koning zegt.
 - 3 De koning is staatshoofd van Nederland.
 - 4 De koning heeft ook een symbolische functie.
- Geef van elke uitspraak aan of deze **juist** of **onjuist** is.

uitspraak 1 =

uitspraak 2 =

uitspraak 3 =

uitspraak 4 =

tekst 11

Bijzondere tip

De manier waarop in Hengelo een hennepkwekerij met 450 stekjes werd ontdekt, is bijzonder. De tip kwam van een kind op de kinderopvang. "Bij mijn papa zijn groene plantjes op zolder", zei een meisje op de kinderopvang. Door die 'gouden tip' stonden politiemensen bij de vader van het meisje voor de deur.

De rechter noemt de eis van de aanklager mild, maar neemt die toch over: 80 uur werkstraf en een maand voorwaardelijke celstraf.

naar: www.tubantia.nl van 29 november 2018

- 1p 19 Onder leiding van welke organisatie moet de veroordeelde uit tekst 11 zijn werkstraf uitvoeren?
onder leiding van
- A de politie
 - B de reclassering
 - C het ministerie van Binnenlandse Zaken
- 1p 20 Er bestaan drie groepen sancties.
Uit welke groep komen de opgelegde sancties uit tekst 11?
- A uit de bijkomende straffen
 - B uit de hoofdstraffen
 - C uit de maatregelen

tekst 12

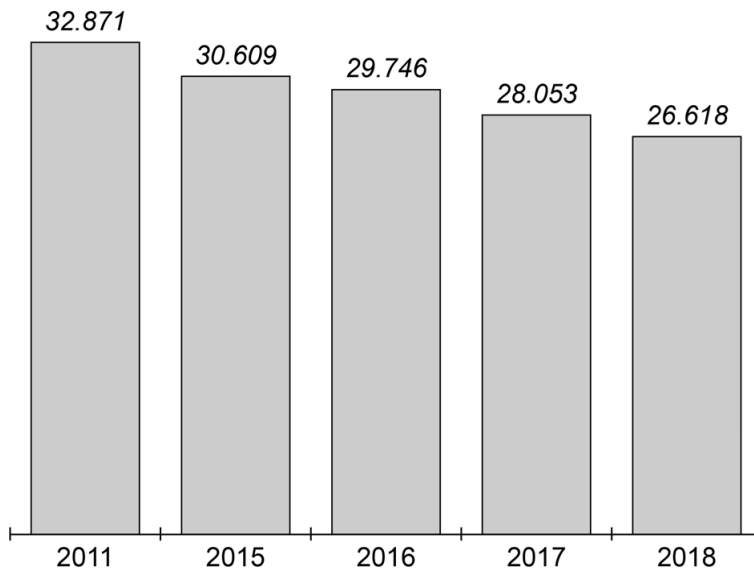
Niet alle strafbare feiten die worden onderzocht, komen voor de rechter. Soms besluit de officier van justitie iemand niet te vervolgen. Dat kan bijvoorbeeld als er te weinig bewijs is.

naar: www.om.nl van mei 2019

- 1p 21 Hoe heet het als de officier van justitie besluit iemand niet te vervolgen?
-

grafiek 1

aantal misdrijven in Utrecht

bron: www.duic.nl van 5 februari 2019

- 1p 22 In grafiek 1 staan de cijfers over de aangiften van misdrijven in de stad Utrecht.
Welke uitspraak naar aanleiding van grafiek 1 is juist?
De cijfers uit grafiek 1 gaan over
- A het aantal mensen dat is opgepakt voor een misdrijf.
 - B het aantal misdrijven dat bij de politie bekend is.
 - C het aantal misdrijven dat door rechters behandeld is.
- 2p 23 Strafbaar gedrag wordt verdeeld in overtredingen en misdrijven.
Stel, iemand wordt veroordeeld tot zes maanden hechtenis. Het is ook de maximumstraf die een veroordeelde voor dit strafbare feit kan krijgen.
→ Is de veroordeelde dan voor een overtreding of een misdrijf veroordeeld? Leg je keuze uit.

De veroordeelde is voor een

veroordeeld, want

tekst 13

14 jaar cel voor moordpoging

O.P., die een vrouw levensgevaarlijk verwondde, is gisteren door het Amsterdamse gerechtshof tot veertien jaar cel veroordeeld. Het gerechtshof vond een moordpoging bewezen. De rechtbank ging eerder uit van een poging tot doodslag en gaf acht jaar celstraf.

naar: Noordhollands Dagblad van 24 mei 2018

- 1p 24 Welke uitspraak naar aanleiding van tekst 13 is juist?
- A De advocaat van het slachtoffer kan nog proberen de straf te verhogen.
 - B De minister van Justitie moet nog akkoord gaan met de veroordeling.
 - C De verdachte kreeg in hoger beroep een hogere straf.
- 1p 25 Stel dat de verdachte uit tekst 13 het niet eens is met de veroordeling, omdat hij vindt dat er in zijn zaak belangrijke fouten zijn gemaakt. Wat kan de verdachte nu nog doen?
De verdachte kan de zaak voorleggen aan
- A de Hoge Raad.
 - B een ander gerechtshof.
 - C een andere rechtbank.
- 2p 26 Verdachten hebben in de Nederlandse rechtsstaat bepaalde rechten. Een van die rechten is dat een verdachte moet weten waarvan hij verdacht wordt.
- Noem **twee andere** rechten van een verdachte.

- 1
- 2

tekst 14

Afgepakt

Justitie heeft een drugsboot afgepakt van een drugshandelaar. De boot is aan het Rotterdamse Scheepvaart en Transport College gegeven. Het is het eerste voorbeeld van een nieuwe proef van het Openbaar Ministerie. Goederen die afgepakt worden door justitie kunnen worden teruggegeven aan de maatschappij. Je raakt de crimineel op een plek die pijn doet en de samenleving heeft er direct voordeel van.

naar: de Volkskrant van 28 november 2017

- 1p 27 Justitie voert beleid om spullen van criminelen af te pakken. Wat is het doel van dit beleid uit tekst 14?
- A de resocialisatie van de criminelen
 - B het beveiligen van de burgers
 - C het toevoegen van leed aan de criminelen

tekst 15

Onderzoek

Als de politie een strafbaar feit constateert, maakt deze een ... op. Dat is een verslag van de politie over alle stappen die ze hebben gezet in het onderzoek. Wanneer de politie een delict constateert, doet ze onderzoek. Hier hoort het verslag van het verhoor van de verdachte bij en ook de verklaringen van getuigen. Ook de persoonsgegevens van het slachtoffer en de dader worden in het verslag opgenomen.

naar: www.politie.nl van mei 2019

- 1p 28 Welk begrip is weggelaten op de puntjes in tekst 15?
- A pleidooi
 - B proces-verbaal
 - C requisitoir

afbeelding 2

tekst 16

Twee jaar voor Legodief

Een 32-jarige Legodief uit Maastricht is in België veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf en een boete van € 1600.

De man heeft minstens 21 dure bouwdozen gestolen in Belgisch Limburg. De Legopaketten werden door een vriend via internet doorverkocht.

naar: Noordhollands Dagblad van 14 november 2017

- 1p 29 Ook de vriend uit tekst 16 heeft een strafbaar feit gepleegd. Hij is inmiddels veroordeeld voor het doorverkopen van de gestolen goederen.
→ Hoe wordt het delict genoemd waarvoor hij is veroordeeld?

.....

tekst 17

Sterke stijging autobranden

Vorig jaar gingen bijna een kwart meer auto's in vlammen op dan in het jaar ervoor. Er werden 5574 autobranden geregistreerd. In 2017 waren dat er 4524. Dat blijkt uit cijfers van Alarmeringen.nl. De sterke stijging van het aantal autobranden blijkt ook uit cijfers die het Verbond van Verzekeraars in november bekendmaakte.

naar: www.nos.nl van 5 januari 2019

Lees tekst 17.

- 1p 30 Veel autobranden ontstaan door crimineel gedrag. Criminaliteit heeft twee soorten gevolgen: materiële en immateriële. Welke gevolgen van criminaliteit zijn te herkennen in tekst 17?
- A alleen immateriële gevolgen
 - B alleen materiële gevolgen
 - C zowel immateriële als materiële gevolgen

tekst 18

Buurtrechter oordeelt straks ook over kleine criminaliteit

Een buurtrechter kan in de toekomst kleine criminaliteit gaan behandelen. Dat wil de minister voor Rechtsbescherming. Er lopen momenteel proeven bij de rechtbanken in Noord-Nederland, Rotterdam en Den Haag. Rechters oordelen bij mensen thuis over kleine criminaliteitszaken. Uit onderzoek blijken die proeven een succes.

naar: www.ad.nl van 12 december 2018

- 1p 31 Welk soort beleid is te herkennen in tekst 18?
- A gevangenisbeleid
 - B jeugdbeleid
 - C opsporingsbeleid
 - D vervolgingsbeleid

tekst 19

Jonge draaideurcriminelen

Jonge draaideurcriminelen worden veelplegers genoemd als zij als minderjarige ten minste vijf keer zijn veroordeeld, waarvan eenmaal in de laatste twaalf maanden. Nederland telt ruim duizend jongvolwassen veelplegers, die gemiddeld op hun vijftiende begonnen met hun criminele gedrag.

Jonge draaideurcriminelen stoppen vaak met hun criminele gedrag als ze wat ouder zijn, blijkt uit onderzoek.

naar: www.nrc.nl van 13 december 2018

Lees tekst 19.

- 3p 32 Uit onderzoek blijkt dat crimineel gedrag bij jongeren een groot aantal oorzaken kan hebben. Een daarvan is normvervaging.
→ Welke andere oorzaken zijn van invloed op het ontstaan van crimineel gedrag bij jongeren? Noem **drie andere** oorzaken.

oorzaak 1 =

oorzaak 2 =

oorzaak 3 =

- 1p 33 Welk begrip past bij de draaideurcriminelen uit tekst 19?
A fraudeurs
B recidivisten
C zware criminelen

afbeelding 3

bron: www.youtube.com van 27 november 2018

Bekijk afbeelding 3.

- 2p 34 De overheid kan twee soorten beleid voeren om criminaliteit aan te pakken: preventief beleid en repressief beleid.
→ Welk soort beleid wil de politieke partij Forum voor Democratie volgens afbeelding 3 voeren als het gaat om veelplegers? Leg je keuze uit.

Forum voor Democratie wil een

beleid voeren, want

- 1p 35 Is er in afbeelding 3 sprake van een politiek probleem? Geef een argument voor je keuze.
Doe het zo: omcirkel ja of nee en vul het antwoord aan.

Ja / Nee, want

.....

2p 36 In Nederland is een aantal instanties betrokken bij het bestrijden van criminaliteit.

Hieronder staan drie instanties.

- 1 de politie
- 2 het ministerie van Justitie en Veiligheid
- 3 Slachtofferhulp

→ Geef per instantie/persoon aan of die **wel** of **niet** betrokken is bij het bestrijden van criminaliteit.

1 =

2 =

3 =

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.